

שביעה ושיעור קביעות סעודה באכילת מזונות

1 עקב ח, י

ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך.

2 שוע"ר סי' קסח

ח במה דברים אמורים בלחם גמור שדרך בני אדם לקבוע סעודתו עליו, אבל מיני לחמים שיתבארו לפנינו שאין דרכם של רוב בני אדם לקבוע סעודתם עליהם, אין מברכים עליהם המוציא וברכת המזון, רק בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש. אלא אם כן אוכל שיעור שאחרים רגילים לקבוע סעודה לפעמים על שיעור כזה, לפי שברכת בורא מיני מזונות כוללת גם הלחם שהוא מזון, ולא קבעו לברך המוציא על הלחם אלא מפני חשיבותו שסועד הלב, וכל לחם שאין קובעים עליו סעודה בטלה חשיבותו, אלא אם כן יש בו כדי לסעוד.

וכן ד' ברכות של ברכת המזון לא קבעו עליו אלא מפני חשיבותו, **שמן התורה היה די בברכה אחת מעין ג'**, שהרי לא נאמר בתורה אלא פעם אחת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך, ודרשו מפסוק זה לברך על המזון ועל הארץ ועל המקדש, ודי בברכה אחת לכולם. אלא שחכמים תקנו לברך על כל אחד בפני עצמו, ולא תקנו אלא בלחם שרגילים לקבוע סעודה עליו, אבל מיני לחמים שאין רגילים לקבוע עליהם, **אפילו הוא אכל ושבע מהם** שנתחייב לברך אחריהם מן התורה, דיו בברכה אחת מעין ג' של תורה.

אלא אם כן אכל שיעור שבני אדם קובעים עליו ... ומכל מקום אם הוא **קבע סעודתו עליו ואכל עמו בשר** ודברים אחרים כמו שנוהגים בסעודת לחם גמור עד ששבע וגם אחרים רגילים לקבוע עליו, אם אוכלים עמו שאר דברים כמו שאכל, הוא מברך המוציא וברכת המזון. וכן אם הוא שבע ממנו לבדו, וגם אחרים רגילים לשבוע ממנו כשמלפתין אותו באיזה ליפתן, מברך המוציא וברכת המזון.

ומכאן אתה למד ששיעור קביעות סעודה האמור כאן אינו כשיעור סעודה האמור בעירוב שהוא כג' ביצים שהיא פחותה שבסעודת עניים הבריאים ושם סעודה עליה אבל אינה סעודת רוב בני אדם הבריאים (כשאוכלין ממנו לבדו בלא ליפתן ודברים אחרים) (אלא כשיעור עומר לגולגולת לבי סעודות) שאל"כ מה הועילו כאן לשער שיעור שאחרים קובעים עליו עם איזה ליפתן הרי גם על ידי ליפתן אין שם סעודה עליה בפחות מכג' ביצים פת שאל"כ למה הצריכו בשתי סעודות של עירובי תחומין כשתי סעודות פת אם פחות מכן ראוי לבי סעודות ע"י ליפתן יהא די בזה לערובי תחומין מקל וחומר מליפתן של פת מבי סעודות שמערבין בו כל שכן הפת הנאכלת בבי סעודות הללו.

יב ולענין הלכה יש להקל בדברי סופרים כדברי כולם, ובפרט בספק ברכות, שלא לברך ברכת המזון ד' ברכות על מה שלסברא אחת די בברכה אחת מעין ג', כי אין כאן ספק של תורה אף אם אכל כדי שביעה שהוא חייב בברכת המזון מן התורה, שהרי **מן התורה די לעולם בברכה אחת מעין ג'.**

3 שוע"ר סי' קפד

ואם נעלם ממנו ולא ידע אם בירך ברכת המזון אם לאו אם אכל עד ששבע חוזר ומברך מספק מפני שהוא ספק של תורה ואם לאו אינו חוזר ומברך.

4 שוע"ר סי' קפז

א סדר ברכת המזון ראשונה ברכת הזן שניה ברכת הארץ שלישית בונה ירושלים, ושלשתן מן התורה, שנאמר ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הזן שהיא על אכילה ושביעה, על הארץ זו ברכת הארץ, הטובה זו ירושלים כמ"ש ההר הטוב הזה והלבנון.

ב מן התורה יכול לאומרה באיזה מטבע שירצה כל אחד כפי דעתו והרחבת לשונו, ובאו משה ויהושע ודוד ושלמה **ותקנו המטבע לכל ברכה וברכה** בזמנם לפי מה שנתוסף טובה לישראל.

ג כיצד משה תקן מטבע ברכת הזן בשעה שירד המן לישראל, יהושע תיקן מטבע ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ, שקודם כיבוש הארץ היו אומרים במטבע אחרת, ודוד ושלמה תקנו מטבע ברכת בונה ירושלים.

5 סדר ברכת הנהנין פ"ב

(א) ברכת המזון מן התורה אינה אלא כשאכל פת כדי שביעה כמ"ש ואכלת ושבעת וברכת, וחכמים תקנו לברך אפילו על כזית, ולא תקנו אלא בלחם שדרך בני אדם לקבוע סעודה עליו, אבל מיני לחמים שיתבאר שאין רגילין לקבוע סעודה עליהם אין מברכין עליהם המוציא וברכת המזון, אלא לפנייהם בורא מיני מזונות ולאחריהם מעין ג', אלא אם כן אוכל מהם כשיעור קביעות סעודה.

(ב) ובשיעור זה רבו בו הדיעות ולמעשה יש לנהוג כל שאוכל מכשש ביצים בינוניות ולמעלה עד חצי עשרון ולא עד בכלל, אם הוא לא שבע ממנו יברך המוציא על כזית לחם אחר תחלה ויברך ברכת המזון לצאת לדברי ... ואם אוכל פחות מכשש ביצים והוא לא שבע ממנו מברך בורא מיני מזונות ומעין ג', ואם שבע ממנו יטול ידיו ויברך המוציא וברכת המזון עליו לבדו. והוא שאכל כשיעור ד' ביצים, אבל פחות מכן, אם הוא שבע משיעור זה יברך על כזית לחם אחר תחלה המוציא ואחר כך ברכת המזון.

(ג) ואם אינו שבע ממין לחם זה לבדו אלא שאוכלו עם לפתן המשביע כגון שמלפתו בבשר או דגים וכיוצא בהם עד ששבע הרי זה כאילו שבע ממנו לבדו לפי שהלפתן טפלה לו ונתחייב בברכת המזון מן התורה, ולפיכך האוכל כד' ביצים ממין לחם זה עם לפתן כזה עד ששבע מברך המוציא וברכת המזון, ובפחות מכן מברך על לחם אחר תחלה.

(יב) ומכל מקום אם אוכל כדי שביעה שהוא ספק של תורה (אף שמנין הברכות הוא מדברי סופרים מכל מקום מאחר שמשה רבינו עליו השלום תיקן ברכת הזן בברכה בפני עצמה לפתוח בברוך ולחתום בברוך ראוי להחמיר בספיקה כעין ספק של תורה) יש להחמיר שלא לאכול כי אם בתוך הסעודה של לחם גמור.